

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Caput IV

urn:nbn:de:bsz:31-97032

me tribus libris circiter. IX. *Æstate calori superveniente frigore, eodem die libra circiter excrementorum insensibilium magna ex parte difflari prohibetur.* X. *Ap æquinoctio autumali ad solstitium hyemale qualibet die minus libram circiter perspiramus; inde usque ad æquinoctium vernum liberius incipimus perspirare.* XI. *Stomachus cibo refertus, si inter dormiendum absolvat primam cœtionem, illius noctis perspiratio magna ex parte ascendit ad quadraginta uncias; si non absolvat, ad octodecim circiter.* XII. *Cibi multum nutriendes, excepta carne vervecina, à cena ad prandium non solent perspirare ultra octodecim uncias.* XIII. *Cibi copiosi sed tenuis nutrimenti, noctis spacio in plurimum ultra quadraginta uncias perspirare possunt.* XIV. *Caro vervecina facile coquitur & est vaporosa. Perspirat enim noctis spacio trientem libra magis quam cetera solida edulia.* XV. *Somnus inquietus impedire solet trientem solita perspirationis.* XVI. *Perspirationem insensibilem cursu septem horarum in dormiente, invenit in multis esse quadraginta unciarum circiter, in vigilante viginti.*

C A P U T I V.

D E A C C R E T I O N E.

A R T I C U L U S I.

D E G I G A N T I B U S.

Gigantum duo sunt genera. Vel enim sunt populi vel inter montia ob materiæ vel agentis errorem collocantur. Priores generis Gigantes fuisse vel esse *Goropius Becanus* negat. At sacre scripturæ testimonia exemplorum evidentia, modernaque experientia de monstrant. Expresse exploratores *Numer. 13. v. 33* Vidimus gigantes filios *Hanak*, qui superant reliquos Gigantes, ita ut videremus in oculis nostris esse ut cicada, & sic essemus in oculis eorum. *Emmeorum* vero & *Zamzummæorum* nomina, quid nisi giganteæ gentis

tis tituli? Gothos olim ob insignem magnitudinem
 corporum admiratum Iustinianum testatur Proco-
 pius; ex gigantea appellationem cepisse magnitudi-
 ne nonnulli existimant. *Bartholin. de pygmaïs c. 5.*
Mela l. 3. cap. 4. apud Indos tantæ proceritatis fuisse
 homines scribit, ut Elephantibus maximis tanquam
 Equis uterentur. *Patagones* in America duodecim spi-
 thamarum esse, qui una bucca duas carnis aut piscium
 libras sumunt, aquæ tantum uno haustu bibunt, quan-
 tum duodecim hominibus sufficere posset, sagittas de-
 nique adeo profunde in gulam demittunt, ut in ventri-
 culum pervenire existimentur (*Cardan. l. 8. c. 43. de*
rerum varietate) notissimum est. Ibidem apud Caniba-
 les Gigantem à se visum innuit *Pigafetta*, qui supra
 multos homines eminebat à cingulo: Circa vero fietum
 Magellanicum sub polo Antartico se vidisse homi-
 nes, quorum cervix ad brachii dimidium protenda-
 tur, constantissime affirmat. In posteriorum Gigan-
 tum censu *Goliathum*, & illos quorum 2 *Samuel. 27.*
 fit mentio, reponimus. *Augustinus* dentem molarem
 cuiusdam vidit; qui si in nostrorum concisus fuisset
 modulus, centum potuisset efficere, *l. 15. de Civit.*
 DE I cap. 9. In Drepano Siciliae inventi singuli trium
 librarum comperti sunt. *Fulgos. l. 1. cap. 6.* Lucius Flac-
 cus & Metellus triginta cubitorum bello Cretico inve-
 nente corpora. Ibidem rupta terræ motu terra, quadra-
 ginta cubitorum repertum est. *Plin. l. 7. cap. 26.* Alibi
 puella inter fluctus quinquaginta cubitorum in longi-
 tudine visa, quatuor in latitudine inter humeros, chla-
 myde purpurea amicta: *Vincent. Histor. Natur. l. 31.*
s. 5. Lisle Iohn cuius coxendix in Scotia asservatur,
 quatuordecim pedum altitudinem habuisse dicitur.
Finnanum quendam sub Eugenio Scotorum Rege septem-
 num cubitorum proceritate fuisse, refert *Hector Boë-
 rius l. 7. Histor. Scotica.* Scaliger Mediolani tantæ staturæ
 juvenem in Xenodochio vidit, ut stare non pos-
 set. In China stipatores regii quindecim pedes æquant,
 & talium quingentos Rex habere dicitur. In Hollan-
 dia juvenem novemdecim annorum octo pedes Geo-
 metricos

meticos cum dimidi-
 casis Consultissim
 oceanus. Nisi hoc in
 am anorum vidit
 thamarum. Quid v
 bertius. Responet an
 Hollandia Comite
 Francia. Regi
 no sua famam, na
 em viri pastores vid
 ore, ut bina do
 manibus porta
 ludica appendeban
 to esse viri fuere,
 a Johanni Casimi
 obis sufficit, pra
 sumo qui urant
 medio caloris
 dicit humiditas.
 u oculi.

Pygmaïs nomen
 est. *Plato* enim
 deno ad initium usq
 em Ebrais à Goro
 um genus. Alii m
 tatur gratia, casu
 ni sunt, quæ ve
 illo dari non est q
 parvus in Ægypto
 maior; qui & pru
 none clato generos
 que annos viginti
 cap. 37. Lugduni
 Casim, de Giganti

metricos cum dimidio longum, se vidisse ad me per-
 scriptis Consultissimus Dn. Brinkius Consul Harder-
 vicenus. Nos hoc ipso anno puellam Leydæ septende-
 cim annorum vidimus, staturæ quatuordecim fere spi-
 thamarum. Quid vero de alia in descriptione *Zelandiæ*
Bertijs. Referunt annales nostri, ait a *Gulielmo Bono*
Hollandiæ Comite, ad nuptiarum solemnia *Caroli Pul-*
chri Franciæ Regis adductam fuisse inuistrata corporis
 mole fæminam, natione *Zelandam*, præ quâ proceri et-
 iam viri pufiones videbantur: tanto etiam erat virium
 robore, ut bina dolia cerevisiæ referta ambabus urrin-
 que manibus portaret, quæ singula quadraginta pondo
Italica appendebant, trabemque, cui atollenda impa-
 res octo viri fuere, quò vellet transferret. Plura qui vo-
 let *Iohannis Casinonis* librum de Gigantibus videat,
 nobis sufficit, præcipuorum quædam attulisse. Alias,
 plurimo qui uiuntur cibo, minus speciose adoleſcunt,
 Suffocatio caloris nativi in causa, quam immodica
 adfert humiditas. Idem in morbis accidit. *Lem-
 in occult.*

ARTICULUS II.

DE PYGMÆIS.

PYGMÆIS nomen à magnitudine cubitali impositum
 est. Πύγμα enim est intervallum, quod à cubiti
 flexu ad initium usque parvi digiti procurrit. *Gamma-*
dim Ebræis à Gomed seu cubiti mensura. Duplex illo-
 rum genus. Alii minimi in magnatum aulis ludibrii a-
 luntur gratia, casu monstrorum instar geniti. Alii ge-
 niti sunt, quæ vel alicubi sit, vel aliquando fuerit.
 Illos dari non est quod ostendam. Sub *Theodosio* adeo
 parvus in *Ægypto* quidam, ut perdice non videretur
 major; qui & prudentia polluit, & voce suavi ser-
 mone clato generosæ mentis præbuit specimina, vixit
 annos viginti, *Nicephor. lib. 12. Eccles. histor.*
cap. 37. *Lugduni* duos cubitalis mensuræ *Iohannes*
Casinon, de Gigantibus p. 76. vidit: quorum alter bar-
 batam

bam habens promissam, eleganti fac conspiciebatur forma. Vlnæ longitudine forminam, anno 1630 Falcoburgi pago unius à Leyda lapidis, ipsi vidimus. In nuptiis Ducis Bavaria nanus erat, qui integre armatus cum brevi hasta, gladio accinctus, in artocreas occulatus: ut non conspiceretur, & in mensam appositus, fracto artocreate erumpens, & stricto gladio, gladiatorum in morem saliens, omnibus risum & admirationem incussit. Plater. l. 3. Obseru. Dresdæ in arcæ Electoris Saxonie, pygmæi ostenditur sceleton; altitudine infra cubitum, ossium soliditate & omnium proportione tanta, ut Embryonis ossa suspicari quis possit. Bartholin. de pygm. cap. 6. In Marchia & Lusatia integrum sceleton; cum cranio, duos pedes & tres digitos longum inventum Leonhardus Turnbicuserus in German. Pifone, memorat. l. 7. cap. 84. Quia vero sæpius in istis partibus effodiebantur urnæ, à pygmæis in terra confici vulgus existimat: hyeme viginti pedum profunditate latere, circa festum Pentecostes unius ulnæ, ejusdem est opinio. Pertinent huc macilentorum exempla, ex quorum multis Philetæ Coi, Cinesæ, & Hipponactis produxisse sufficit. Ille tam macro erat corpore, ut ferreas plumbeasve soleas in calceis habuerit, ne à vento abriperetur. Iste Philyrini nomen apud Aristophanem obtinuit, quod cortice philyræ se cingeret, ne à vento inflecteretur. Hic quamvis tenuis, tam validus tamen, ut vacuum lecythum per maximum spacium coniceret: cum leuiora corpora non violentam habeant lationem, qua aërem distumpere nequeant. Alterum genus aliquando fuisse multitudo scriptorum posset persuadere. Inter cæteros Cæstias Indicus sic habet: Media India nigros habet viros, qui Pygmæi appellantur, eadem qua Indi ceteri lingua utentes: sunt autem valde parvi; adeo ut bona pars dimidii cubiti magnitudinem, qui autem eorum maximus, duorum cubitorum magnitudinem non superet. Capillum autem usque ad genus & infra etiam demissum, barbam quoque quibusvis aliis hominibus promissorem

H
 rem esse. Alq
 exorta est, nullo
 quædam à tergo mult
 catem ante ad pedes
 que pilo obstruerunt
 venter. Sed & ve
 que magnum, ut ad
 danti porro simi atque
 equi nostris pares
 negotiudinem acco
 utraque veterina
 operant. Horum t
 suo comitatu h
 ni. Insuper aut
 diti legibus utun
 diti corvis, milior
 lacus est apud eo
 labens; cui, quæ
 peruenas, quod qu
 variegatis per eum
 tur autem & oleo
 tunc est, quod è la
 tonius Pigafetta in
 contempit; sed &
 Majoris, ultra
 tique de reb. Indici
 petos, qui atatis
 erat.

- C

DEGL

A

D

Semen nobilissim
 tis redditi injuri
 tum serum essentia

florem gestant. Atque adeo postquam illis promissa barba exorta est, nullo jam vestitu utuntur, sed capillos quidem à tergo multo infra genua demittunt, barbam autem ante ad pedes protrahunt: deinde cum totum corpus pilis obduxerunt, seipsos cingunt illis vestimenti loco utentes. Sed & veretrum illis est valde crassum, adeoque magnum, ut ad pedum usque malleolos pertingat. Sunt porro simi atque deformes. Oves autem eorum sunt agnis nostris pares; boves & asini ad nostrorum arietum magnitudinem accedunt: equi item eorum, & muli, ceteraque veterina animalia arietes magnitudine non superant. Horum Pygmaeorum tria millia Rex Indorum in suo comitatu habet. Sunt enim sagittarii peritissimi. Iustissimi autem sunt, & iisdem quibus reliqui Indi legibus utuntur. Lepores & vulpes non canibus, sed corvis, milvis, cornicibus & aquila, venantur. Lacus est apud eos octingentorum stadiorum ambituum habens, cui, quoties à nullo vento agitatur, oleum supernatat: quod quidam ex ejus medio scaphis hauriunt, navigioli per eum navigantes, atque eo utuntur. Vvuntur autem & oleo ex sesamo & ex nucibus: sed praestantius est, quod è lacu illo hauritur. Haecenus sile. Antonius Pigafetta inter Moluccas in insula quadam eos comperit; sed & in insula Caphi. Iovius l. 3. de rebus Moscoviticis, ultra Lapones esse scribit. Odericus denique de reb. Indicis l. 1. trium palmarum à se comperitos, qui ætatis anno quinto jam gignerent asserat.

- C A P U T. V.

DE GENERATIONE.

ARTICULUS I.

DE SEMINE.

Semen nobilissimum in generatione principium multis restitit injuriis. Id vel ex eo apparet, quod multarum rerum essentia in multis mutationibus integra, &